

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 13ης Οκτωβρίου 2011 *

Στην υπόθεση C-439/09,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το cour d'appel de Paris (Γαλλία) με απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 2009, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Νοεμβρίου 2009, στο πλαίσιο της δίκης

Pierre Fabre Dermo-Cosmétique SAS

κατά

Président de l'Autorité de la concurrence,

Ministre de l'Économie, de l'Industrie et de l'Emploi,

παρισταμένων των:

Ministère public,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, Ε. Juhász (εισηγητή), Γ. Αρέστη, Τ. von Danwitz και D. Šváby, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák,
γραμματέας: R. Szereș, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 11ης Νοεμβρίου 2010,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Pierre Fabre Dermo-Cosmétique SAS, εκπροσωπούμενη από τον J. Philippe, δικηγόρο,

— ο président de l'Autorité de la concurrence (πρόεδρος της αρχής ανταγωνισμού), εκπροσωπούμενος από τους B. Lasserre και F. Zivy, και από τις I. Luc και L. Gauthier-Lescop,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους G. de Bergues και J. Gstalter,

- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Massella Ducci Teri, avvocato dello Stato,

- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Szpunar,

- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους P.J.O. Van Nuffel και A. Bouquet,

- η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, εκπροσωπούμενη από τον O. Einarsson και την F. Simonetti,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 3ης Μαρτίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 81, παράγραφοι 1 και 3, ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) 2790/1999 της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1999, για την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών (ΕΕ L 336, σ. 21).

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο προσφυγής που άσκησε η Pierre Fabre Dermo Cosmétique SAS (στο εξής: Pierre Fabre Dermo-Cosmétique) με αίτημα την ακύρωση και, επικουρικώς, τη μεταρρύθμιση της αποφάσεως υπ' αριθ. 08-D-25, της 29ης Οκτωβρίου 2008 (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), του Conseil de la concurrence (γαλλικού Συμβουλίου Ανταγωνισμού και νυν Autorité de la concurrence, ήτοι Αρχή Ανταγωνισμού, από τις 13 Ιανουαρίου 2009), με αντικείμενο την επιβληθείσα από την Pierre Fabre Dermo-Cosmétique απαγόρευση, που περιείχαν οι συμβάσεις της επιλεκτικής διανομής προς τους εξουσιοδοτημένους διανομείς της, της πώλησεως στο διαδίκτυο των καλλυντικών και προϊόντων της ατομικής περιποίησης, κατά παράβαση του άρθρου L. 420-1 του code de commerce (εμπορικού κώδικα) και του άρθρου 81 ΕΚ.

Το νομικό πλαίσιο

Η νομοθεσία της Ένωσης

- 3 Η δέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2790/1999 εκθέτει τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός δεν πρέπει να απαλλάσσει κάθετες συμφωνίες περιλαμβάνοντας περιορισμούς που δεν είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των θετικών αποτελεσμάτων που αναφέρθηκαν ανωτέρω· ιδίως, κάθετες συμφωνίες που περιλαμβάνουν ορισμένες κατηγορίες σοβαρά επιζήμιων περιορισμών για τον ανταγωνισμό, όπως η επιβολή ελάχιστων και πάγιων τιμών μεταπώλησης καθώς και ορισμένα είδη εδαφικής προστασίας, πρέπει να αποκλειστούν από το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία που εισάγεται με τον παρόντα κανονισμό, ανεξάρτητα από το μερίδιο αγοράς των σχετικών επιχειρήσεων.»

- 4 Το άρθρο 1, στοιχείο δ', του κανονισμού 2790/1999 ορίζει ως «σύστημα επιλεκτικής διανομής», το «σύστημα διανομής στο οποίο ο προμηθευτής αναλαμβάνει να πωλεί τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που αναφέρονται στη σύμβαση, άμεσα ή έμμεσα, μόνο σε επιλεγμένους διανομείς με βάση καθορισμένα κριτήρια και εφόσον οι διανομείς αυτοί αναλάβουν την υποχρέωση να μην πωλούν τα εν λόγω αγαθά ή υπηρεσίες σε μη εξουσιοδοτημένους διανομείς».
- 5 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 2790/1999 ορίζει τα εξής:

«Σύμφωνα με το άρθρο 81, παράγραφος 3, της Συνθήκης [άρθρο 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ] και με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, το άρθρο 81, παράγραφος 1 [άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ] κηρύσσεται ανεφάρμοστο στις συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που συνάπτονται μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων, καθεμία εκ των οποίων δραστηριοποιείται, για το σκοπό της συμφωνίας, σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής ή διανομής, και που αφορούν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα μέρη μπορούν να προμηθευθούν, να πωλούν ή να μεταπωλούν ορισμένα αγαθά ή υπηρεσίες [“κάθετες συμφωνίες”].

Η εν λόγω απαλλαγή εφαρμόζεται στο βαθμό που οι εν λόγω συμφωνίες περιλαμβάνουν περιορισμούς του ανταγωνισμού που εμπίπτουν στο πεδίο του άρθρου 81, παράγραφος 1 [άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ] “κάθετοι περιορισμοί”»

- 6 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, «[...] η απαλλαγή που προβλέπεται από το άρθρο 2 εφαρμόζεται υπό τον όρο ότι το μερίδιο αγοράς που διαθέτει ο προμηθευτής δεν υπερβαίνει το 30% της σχετικής αγοράς στην οποία πωλεί τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που αναφέρονται στη σύμβαση».

- 7 Το άρθρο 4 του κανονισμού 2790/1999 ορίζει ότι η απαλλαγή από την απαγόρευση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ [άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ] δεν ισχύει για τις κάθετες συμφωνίες οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες που υπόκεινται στον έλεγχο των μερών, έχουν ως αντικείμενο:

«[...]

- γ) τον περιορισμό των ενεργητικών ή παθητικών πωλήσεων σε τελικούς χρήστες από τα μέλη ενός επιλεκτικού συστήματος διανομής που δραστηριοποιούνται στο επίπεδο λιανικής πώλησεως, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα απαγόρευσης πωλήσεων ενός μέλους του δικτύου από μη εγκεκριμένο σημείο εγκατάστασης·

[...]».

Η εθνική νομοθεσία

- 8 Το άρθρο L 420-1 του γαλλικού εμπορικού κώδικα ορίζει τα εξής:

«Απαγορεύονται οι εναρμονισμένες πρακτικές, συμβάσεις, ρητές ή σιωπηρές συμφωνίες ή συμμαχίες, ακόμη και με την άμεση ή έμμεση διαμεσολάβηση εταιρείας ομίλου που εδρεύει στην αλλοδαπή, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στην αγορά, ιδίως όταν αποσκοπούν:

1° στον περιορισμό της προσβάσεως στην αγορά ή της ελεύθερης ασκήσεως του ανταγωνισμού από άλλες επιχειρήσεις·

2° στην παρεμπόδιση του καθορισμού των τιμών βάσει του ελεύθερου ανταγωνισμού ευνοώντας την τεχνητή άνοδο ή πτώση τους·

3° στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, των αγορών, των επενδύσεων ή της τεχνικής προόδου·

4° στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 9 Η Pierre Fabre Dermo-Cosmétique είναι εταιρεία του ομίλου Pierre Fabre. Έχει ως κύρια δραστηριότητα την παρασκευή και εμπορία καλλυντικών και προϊόντων ατομικής περιποίησης και διαθέτει διάφορες θυγατρικές, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται τα εργαστήρια καλλυντικών Klorane, Ducray, Galénic και Avène, των οποίων τα καλλυντικά και προϊόντα ατομικής περιποίησης πωλούνται στη γαλλική και στην ευρωπαϊκή αγορά, με τα εν λόγω εμπορικά σήματα, κυρίως σε φαρμακεία.
- 10 Τα επίμαχα προϊόντα είναι καλλυντικά και προϊόντα ατομικής περιποίησης, τα οποία δεν εμπίπτουν στην κατηγορία των φαρμάκων και, ως εκ τούτου, δεν υπόκεινται στο μονοπώλιο των φαρμακοποιών που προβλέπει ο κώδικας περί δημόσιας υγείας.
- 11 Το έτος 2007, ο όμιλος Pierre Fabre κατείχε μερίδιο 20% στη γαλλική αγορά των εν λόγω προϊόντων.

- 12 Οι συμβάσεις διανομής των ανωτέρω προϊόντων που φέρουν τα εμπορικά σήματα Klorane, Ducray, Galénic και Avène ορίζουν ότι οι πωλήσεις πρέπει να διενεργούνται αποκλειστικώς σε υλικώς υπαρκτό χώρο και υποχρεωτικώς παρουσία πτυχιούχου φαρμακοποιού.
- 13 Τα άρθρα 1.1 και 1.2 των γενικών όρων διανομής και πωλήσεως των προϊόντων που φέρουν τα εν λόγω σήματα ορίζουν τα εξής:

«Ο εξουσιοδοτημένος διανομέας οφείλει να αποδεικνύει τη φυσική και μόνιμη παρουσία στο σημείο πωλήσεως, και καθ' όλη τη διάρκεια λειτουργίας του, ενός τουλάχιστον προσώπου το οποίο να μπορεί χάρη στην εκπαίδευσή του:

να έχει πλήρη γνώση των τεχνικών και επιστημονικών χαρακτηριστικών των προϊόντων [...], που είναι αναγκαία για την προσήκουσα εκπλήρωση των επαγγελματικών υποχρεώσεών του [...],

να παρέχει τακτικώς και αδιαλείπτως στον καταναλωτή όλες τις πληροφορίες για την ορθή χρήση των προϊόντων [...],

να υποδείξει πάραυτα στο σημείο πωλήσεως το προϊόν [...] που είναι το πλέον κατάλληλο για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος υγιεινής και περιποίησης, ιδίως του δέρματος, των μαλλιών και των νυχιών, που του υποβάλλεται.

Το πρόσωπο αυτό πρέπει να είναι, για τον σκοπό αυτό, κάτοχος διπλώματος φαρμακοποιού που έχει αποκτηθεί ή αναγνωρίζεται στη Γαλλία [...].

Ο εξουσιοδοτημένος διανομέας αναλαμβάνει την υποχρέωση να πωλεί τα προϊόντα [...] μόνο σε ειδικώς καθορισμένο και εμφανές σημείο πωλήσεως [...].»

- 14 Οι απαιτήσεις αυτές αποκλείουν de facto όλες τις μορφές πωλήσεων μέσω του διαδικτύου.
- 15 Με απόφαση της 27ης Ιουνίου 2006, η Αρχή Ανταγωνισμού κίνησε αυτεπαγγέλτως έρευνα σχετικά με τις πρακτικές στον τομέα διανομής καλλυντικών και προϊόντων ατομικής περιποίησης.
- 16 Με την υπ' αριθ. 07-D-07 απόφασή της, της 8ης Μαρτίου 2007, η Αρχή Ανταγωνισμού ενέκρινε και κατέστησε υποχρεωτικές τις δεσμεύσεις που προτάθηκαν από όλες τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, πλην της Pierre Fabre Dermo Cosmétique, που αφορούσαν την τροποποίηση των συμβάσεών τους επιλεκτικής διανομής, ώστε οι εν λόγω συμβάσεις να επιτρέπουν στα μέλη του δικτύου διανομής τους, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να πωλούν τα προϊόντα τους στο διαδίκτυο. Η διαδικασία που κινήθηκε σε βάρος της Pierre Fabre Dermo-Cosmétique συνεχίσθηκε.
- 17 Κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, η Pierre Fabre Dermo-Cosmétique εξήγησε ότι, λόγω της φύσεως των επίμαχων προϊόντων, είναι αναγκαία η φυσική παρουσία πτυχιούχου φαρμακοποιού στον τόπο πώλησεως ανά πάσα στιγμή, ώστε ο πελάτης να μπορεί, υπό οποιεσδήποτε περιστάσεις, να ζητεί και να λαμβάνει ανά περίπτωση τη γνώμη ειδικού, η οποία θα στηρίζεται στην άμεση παρατήρηση του δέρματος, των μαλλιών ή του τριχωτού της κεφαλής του.
- 18 Λαμβανομένου υπόψη του ενδεχόμενου επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών, η Αρχή Ανταγωνισμού εξέτασε την εν λόγω πρακτική βάσει των διατάξεων του γαλλικού δικαίου περί ανταγωνισμού και του δικαίου της Ένωσης.
- 19 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Αρχή Ανταγωνισμού επισήμανε, καταρχάς, ότι η εν λόγω απαγόρευση πώλησεως μέσω του διαδικτύου ισοδυναμούσε με περιορισμό της εμπορικής ελευθερίας των διανομέων της Pierre Fabre Dermo Cosmétique, αποκλείοντας ένα μέσο εμπορίας των προϊόντων της. Επιπροσθέτως, η απαγόρευση αυτή περιόριζε την επιλογή των καταναλωτών που επιθυμούσαν να προβούν σε αγορά μέσω του διαδικτύου και, τέλος, εμπόδιζε τις πωλήσεις στους τελικούς αγοραστές

οι οποίοι δεν βρίσκονταν στη συγκεκριμένη «φυσική» γεωγραφική ζώνη του εξουσιοδοτημένου διανομέα. Κατά την εν λόγω Αρχή, η απαγόρευση αυτή συνιστά ασφαλώς περιορισμό του ανταγωνισμού ως εκ του αντικειμένου της, επιπροσθέτως του περιορισμού που συνεπάγεται για τον ανταγωνισμό η επιλογή ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής από τον παραγωγό, το οποίο περιορίζει τον αριθμό των δυναμένων να διανέμουν το προϊόν διανομέων και εμποδίζει την εκ μέρους των διανομέων αυτών πώληση των εν λόγω προϊόντων σε μη εξουσιοδοτημένους διανομείς.

- 20 Δεδομένου ότι το μερίδιο αγοράς της Pierre Fabre Dermo-Cosmétique ήταν κατώτερο του 30%, η Αρχή Ανταγωνισμού εξέτασε αν η πρακτική που περιόριζε τον ανταγωνισμό μπορούσε να τύχει της απαλλαγής κατά κατηγορία που προβλέπει ο κανονισμός 2790/1999. Καίτοι η πρακτική της απαγορεύσεως των πωλήσεων μέσω του διαδικτύου δεν προβλέπεται ρητώς στον κανονισμό αυτό, ισοδυναμεί με απαγόρευση των ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων. Ως εκ τούτου, η πρακτική εμπίπτει στο άρθρο 4, στοιχείο γ', του εν λόγω κανονισμού, το οποίο εξαιρεί από το ευεργέτημα της αυτόματης απαλλαγής κατά κατηγορία τους περιορισμούς των ενεργητικών ή παθητικών πωλήσεων από τα μέλη ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής.
- 21 Κατά την Αρχή Ανταγωνισμού, η απαγόρευση των πωλήσεων στο διαδίκτυο δεν πληροί τις προϋποθέσεις της εξαιρέσεως που προβλέπει το άρθρο 4, στοιχείο γ', του κανονισμού 2790/1999, κατά το οποίο οι εν λόγω περιορισμοί των πωλήσεων δεν θίγουν τη δυνατότητα απαγορεύσεως των πωλήσεων μέλους του δικτύου «από μη εγκεκριμένο σημείο εγκατάστασης». Συγκεκριμένα, ένας ιστοτόπος δεν αποτελεί τόπο εμπορίας, αλλά εναλλακτικό μέσο πωλήσεως που χρησιμοποιείται, όπως η απευθείας πώληση στο κατάστημα ή η πώληση δι' αλληλογραφίας, από τους διανομείς ενός δικτύου που διαθέτει υλικώς υπαρκτά σημεία πωλήσεως.
- 22 Επιπροσθέτως, η Αρχή Ανταγωνισμού επισήμανε ότι η Pierre Fabre Dermo-Cosmétique δεν απέδειξε ότι μπορούσε να τύχει της ατομικής απαλλαγής του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ, και του άρθρου L. 420-4, παράγραφος 1, του εμπορικού κώδικα.

- 23 Συναφώς, η εν λόγω Αρχή απέρριψε το επιχείρημα της Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, κατά το οποίο η απαγόρευση των εν λόγω πωλήσεων μέσω του διαδικτύου συνέβαλλε στη βελτίωση των συνθηκών διανομής των δερματολογικών και καλλυντικών προϊόντων, αποτρέποντας τον κίνδυνο απομιμήσεων και παρασιτισμού μεταξύ των εξουσιοδοτημένων φαρμακείων. Η εκ μέρους της Pierre Fabre Dermo-Cosmétique επιλογή ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής με την παρουσία φαρμακοποιού στους τόπους πωλήσεως διασφάλιζε την παροχή συμβουλών σε όλα τα εξουσιοδοτημένα φαρμακεία και την ανάληψη του σχετικού κόστους από καθένα εξ αυτών.
- 24 Αντικρούοντας το επιχείρημα της Pierre Fabre Dermo-Cosmétique ότι η φυσική παρουσία φαρμακοποιού ήταν αναγκαία κατά την αγορά των επίμαχων προϊόντων προκειμένου να διασφαλισθεί η βέλτιστη εξυπηρέτηση του καταναλωτή, η Αρχή Ανταγωνισμού επισήμανε, καταρχάς, ότι τα οικεία προϊόντα δεν ήταν φάρμακα. Συναφώς, η ειδική νομοθετική ρύθμιση που διέπει τα φάρμακα αφορά τους κανόνες που ισχύουν σε σχέση με την παρασκευή και όχι τη διανομή τους η οποία είναι ελεύθερη και, επιπροσθέτως, η διάγνωση δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες των φαρμακοποιών, αλλά μόνο των γιατρών. Η Αρχή Ανταγωνισμού επικαλέστηκε ακολούθως για τα επίμαχα προϊόντα τη νομολογία Deutscher Apothekerverband (απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2003, C-322/01, Συλλογή 2003, σ. I-14887), περί των περιορισμών στη διανομή μέσω του διαδικτύου φαρμάκων για τη χορήγηση των οποίων δεν απαιτείται ιατρική συνταγή.
- 25 Κατά την Αρχή Ανταγωνισμού, η Pierre Fabre Dermo-Cosmétique δεν αποδεικνύει ούτε πώς η οπτική επαφή του φαρμακοποιού με τους χρήστες του προϊόντος μπορεί να διασφαλίσει την «εποπτεία των καλλυντικών προϊόντων», δηλαδή την εκ μέρους των επαγγελματιών της υγείας επισήμανση και γνωστοποίηση των ανεπιθύμητων αποτελεσμάτων των καλλυντικών προϊόντων. Συγκεκριμένα, τα αρνητικά αποτελέσματα των επίμαχων προϊόντων εμφανίζονται μετά τη χρήση και όχι κατά τον χρόνο αγοράς τους. Αν ανακύψουν προβλήματα από τη χρήση τους, ο ασθενής θα ζητήσει πιθανότατα τη γνώμη ιατρού.
- 26 Αντικρούοντας το τελευταίο επιχείρημα της Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, η Αρχή Ανταγωνισμού δεν έκρινε κρίσιμο το γεγονός ότι η διανομή μέσω του διαδικτύου δεν συνεπάγεται μείωση τιμών. Το κέρδος για τον καταναλωτή δεν έγκειται μόνο

στη μείωση της τιμής του προϊόντος, αλλά και στη βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχουν οι διανομείς, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται η δυνατότητα παραγγελίας των προϊόντων εξ αποστάσεως, χωρίς χρονικό περιορισμό, με εύκολη πρόσβαση στις πληροφορίες που αφορούν τα προϊόντα και τη δυνατότητα συγκρίσεως τιμών.

- 27 Η Αρχή Ανταγωνισμού κατέληξε, συνεπώς, στο συμπέρασμα ότι η εκ μέρους της Pierre Fabre Dermo-Cosmétique απαγόρευση των πωλήσεων μέσω του διαδικτύου από τους εξουσιοδοτημένους διανομείς της συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού αντίθετο προς το άρθρο 81 ΕΚ και το άρθρο L. 420-1 του εμπορικού κώδικα, την υποχρέωσε να απαλείψει από τις συμβάσεις της επιλεκτικής διανομής κάθε ρήτρα που ισοδυναμούσε με απαγόρευση πωλήσεως στο διαδίκτυο των καλλυντικών και προϊόντων της ατομικής περιποίησης και να προβλέψει ρητώς στις συμβάσεις της τη δυνατότητα των διανομέων της να κάνουν χρήση της εν λόγω μεθόδου διανομής. Στην Pierre Fabre Dermo-Cosmétique επιβλήθηκε πρόστιμο ύψους 17 000 ευρώ.
- 28 Στις 24 Δεκεμβρίου 2008, η Pierre Fabre Dermo Cosmétique άσκησε προσφυγή ενώπιον του cour d'appel de Paris με αίτημα την ακύρωση και, επικουρικός, τη μεταρρύθμιση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Ταυτοχρόνως, η Pierre Fabre Dermo-Cosmétique ζήτησε από τον πρώτο πρόεδρο του ανωτέρω δικαστηρίου να αναστείλει την εκτέλεση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Προς στήριξη της προσφυγής της, η Pierre Fabre Dermo-Cosmétique υποστήριξε, κυρίως, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πάσχει από πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον δεν δέχθηκε ότι η επίμαχη πρακτική μπορεί να τύχει του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία που προβλέπει ο κανονισμός 2790/1999 ή του ευεργετήματος της ατομικής απαλλαγής του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ.
- 29 Στις 18 Φεβρουαρίου 2009, ο πρώτος πρόεδρος του cour d'appel de Paris διέταξε την αναστολή εκτελέσεως των εις βάρος της Pierre Fabre Dermo Cosmétique μέτρων της Αρχής Ανταγωνισμού μέχρις ότου το αιτούν δικαστήριο αποφανθεί επί του βασίμου της προσφυγής.

- 30 Με την απόφαση περί παραπομπής, το cour d'appel de Paris, αφού υπενθύμισε την αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως και τις γραπτές παρατηρήσεις που υπέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης (ΕΕ L 1, σ. 1), επισήμανε ότι δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα για τα εθνικά δικαστήρια ούτε οι κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής ούτε η γνώμη του εν λόγω οργάνου.
- 31 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Cour d'appel de Paris αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Συνιστά η επιβαλλόμενη σε εξουσιοδοτημένους διανομείς, στο πλαίσιο ενός δικτύου επιλεκτικής διανομής, γενική και απόλυτη απαγόρευση πώλησεως των συμβατικών προϊόντων μέσω του διαδικτύου στους τελικούς χρήστες, όντως ιδιαιτέρως σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού ως εκ του αντικειμένου της, κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ [άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ], ο οποίος δεν μπορεί να τύχει της απαλλαγής κατά κατηγορία που προβλέπει ο κανονισμός 2790/1999, αλλά μπορεί, ενδεχομένως, να τύχει ατομικής απαλλαγής βάσει του άρθρου 81, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΚ [άρθρου 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ];»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 32 Πρέπει, καταρχάς, να επισημανθεί ότι ούτε το άρθρο 101 ΣΛΕΕ ούτε ο κανονισμός 2790/1999 περιέχουν οποιαδήποτε αναφορά σε «ιδιαιτέρως σοβαρό» περιορισμό του ανταγωνισμού.

- 33 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι με το προδικαστικό ερώτημα ζητείται να διευκρινισθεί, πρώτον, αν η επίμαχη συμβατική ρήτρα στη διαφορά της κύριας δίκης συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού «εξ αντικειμένου», κατά την έννοια του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, δεύτερον, αν σύμβαση επιλεκτικής διανομής που περιέχει μια τέτοια ρήτρα, σε περίπτωση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, μπορεί να τύχει της απαλλαγής κατά κατηγορία που θεσπίζει ο κανονισμός 2790/1999, και, τρίτον, αν, σε περίπτωση που δεν ισχύει η απαλλαγή κατά κατηγορία, η εν λόγω σύμβαση μπορεί, εντούτοις, να τύχει της νόμιμης απαλλαγής του άρθρου 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.

Ως προς τον χαρακτηρισμό του περιορισμού της επίμαχης συμβατικής ρήτρας ως περιορισμού του ανταγωνισμού εξ αντικειμένου

- 34 Καταρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, για να εμπίπτει μια συμφωνία στην απαγόρευση του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, πρέπει να έχει «ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς». Κατά παγίως ακολουθούμενη νομολογία μετά την έκδοση της αποφάσεως της 30ής Ιουνίου 1966, 56/65, LTM (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 313), ο διαζευκτικός χαρακτήρας αυτής της προϋποθέσεως, που εκφράζεται με τη χρήση του συνδέσμου «ή», επιβάλλει καταρχάς να εξεταστεί το αντικείμενο της συμφωνίας, λαμβανομένου υπόψη του οικονομικού πλαισίου εντός του οποίου αυτή εντάσσεται. Εφόσον έχει αποδειχθεί το επίσημο για τον ανταγωνισμό αντικείμενο μιας συμφωνίας, δεν επιβάλλεται η εξέταση των αποτελεσμάτων αυτής επί του ανταγωνισμού (βλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2009, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P και C-519/06 P, GlaxoSmithKline Services κ.λπ. κατά Επιτροπής κ.λπ., Συλλογή 2009, σ. I-9291, σκέψη 55 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 35 Προκειμένου να εκτιμηθεί αν η επίμαχη συμβατική ρήτρα συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού «εξ αντικειμένου» πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το περιεχόμενο των διατάξεών της, οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει, καθώς και το οικονομικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται (βλ. απόφαση GlaxoSmithKline Services κ.λπ. κατά Επιτροπής κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 58 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 36 Οι επίμαχες συμβάσεις επιλεκτικής διανομής προβλέπουν ότι οι πωλήσεις των καλλυντικών και προϊόντων ατομικής περιποίησης που φέρουν τα εμπορικά σήματα Avène, Klorane, Galénic και Ducray πρέπει να πραγματοποιούνται σε υλικώς υπαρκτό χώρο, του οποίου τα κριτήρια καθορίζονται επακριβώς, και με την υποχρεωτική παρουσία πτυχιούχου φαρμακοποιού.
- 37 Κατά το αιτούν δικαστήριο, η απαίτηση της υποχρεωτικής παρουσίας πτυχιούχου φαρμακοποιού σε υλικώς υπαρκτό χώρο πωλήσεως απαγορεύει de facto στους εξουσιοδοτημένους διανομείς όλες τις μορφές πωλήσεων μέσω του διαδικτύου.
- 38 Όπως επισημαίνει η Επιτροπή, η επίμαχη συμβατική ρήτρα, αποκλείοντας de facto ένα μέσο εμπορίας των προϊόντων χωρίς να απαιτείται η φυσική μετακίνηση του πελάτη, περιορίζει σημαντικά τη δυνατότητα ενός εξουσιοδοτημένου διανομέα να πωλεί τα συμβατικά προϊόντα σε πελάτες που βρίσκονται εκτός της συμβατικής επικράτειας ή της ζώνης των δραστηριοτήτων του. Μπορεί, κατά συνέπεια, να περιορίσει τον ανταγωνισμό στον τομέα αυτό.
- 39 Όσον αφορά τις συμφωνίες που συνιστούν ένα σύστημα επιλεκτικής διανομής, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι τέτοιου είδους συμφωνίες επηρεάζουν αναγκαστικά τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά (απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1983, 107/82, AEG-Telefunken κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3151, σκέψη 33). Οι εν λόγω συμφωνίες πρέπει να θεωρούνται, ελλείψει αντικειμενικών λόγων που να τις δικαιολογούν, ως «περιορισμοί εξ αντικειμένου».
- 40 Όπως, όμως, έχει δεχθεί το Δικαστήριο με τη νομολογία του, υπάρχουν θεμιτές ανάγκες, όπως η διατήρηση ενός εξειδικευμένου εμπορίου που να είναι σε θέση να παρέχει ορισμένες υπηρεσίες για προϊόντα υψηλής ποιότητας και τεχνικής, οι οποίες δικαιολογούν τον περιορισμό του ανταγωνισμού μέσω των τιμών υπέρ του ανταγωνισμού βάσει άλλων στοιχείων, πλην των τιμών. Δεδομένου ότι τα συστήματα επιλεκτικής διανομής επιδιώκουν νόμιμο αποτέλεσμα, το οποίο συμβάλλει στην ανάπτυξη του

ανταγωνισμού που δεν έχει ως αντικείμενο μόνο τις τιμές, τα συστήματα αυτά αποτελούν στοιχείο του ανταγωνισμού που συνάδει προς το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (απόφαση AEG-Telefunken κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 33).

- 41 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει επισημάνει ότι η οργάνωση ενός τέτοιου δικτύου δεν εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, εφόσον η επιλογή των μεταπωλητών γίνεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων ποιοτικού χαρακτήρα, τα οποία καθορίζονται ομοιόμορφα έναντι όλων των πιθανών μεταπωλητών και εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις, οι ιδιότητες του επίμαχου προϊόντος καθιστούν αναγκαίο ένα τέτοιο δίκτυο διανομής για τη διατήρηση της ποιότητας και τη διασφάλιση της ορθής χρήσεως των εν λόγω προϊόντων και, τέλος, τα καθορισθέντα κριτήρια δεν βαίνουν πέραν του αναγκαίου μέτρου (αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 1977, 26/76, Metro SB-Großmärkte κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1977, σ. 567, σκέψη 20, και της 11ης Δεκεμβρίου 1980, 31/80, L'Oréal, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 471, σκέψεις 15 και 16).
- 42 Καίτοι εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξετάσει αν η επίμαχη συμβατική ρήτρα, η οποία απαγορεύει de facto όλες τις μορφές πωλήσεων μέσω του διαδικτύου, μπορεί να δικαιολογηθεί αντικειμενικώς, το Δικαστήριο πρέπει να του παράσχει συναφώς τα ερμηνευτικά στοιχεία του δικαίου της Ένωσης που θα του επιτρέψουν να αποφανθεί (βλ. απόφαση L'Oréal, προπαρατεθείσα, σκέψη 14).
- 43 Ασφαλώς, δεν αμφισβητείται ότι, στο πλαίσιο του δικτύου επιλεκτικής διανομής της Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, οι μεταπωλητές επιλέγονται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων ποιοτικού χαρακτήρα, τα οποία καθορίζονται ομοιόμορφα για όλους τους πιθανούς μεταπωλητές. Εντούτοις, πρέπει επίσης να διακριβωθεί αν οι περιορισμοί του ανταγωνισμού επιδιώκουν κατά το αναγκαίο μέτρο νόμιμους σκοπούς, σύμφωνα με όσα εκτίθενται ανωτέρω στη σκέψη 41 της παρούσας αποφάσεως.
- 44 Συναφώς, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι το Δικαστήριο δεν έχει δεχθεί, σε σχέση με τις ελευθερίες κυκλοφορίας, ως δικαιολογία για την απαγόρευση των πωλήσεων

μέσω του διαδικτύου, τα επιχειρήματα που αντλούνται από την ανάγκη παροχής προσωπικών συμβουλών στον πελάτη και εξασφάλισης της προστασίας του έναντι της εσφαλμένης χρήσεως προϊόντων, στην περίπτωση πωλήσεως φακών επαφής και φαρμάκων για τη χορήγηση των οποίων δεν απαιτείται ιατρική συνταγή (βλ., συναφώς, αποφάσεις Deutscher Apothekerverband, προπαρατεθείσα, σκέψεις 106, 107 και 112, και της 2ας Δεκεμβρίου 2010, C-108/09, Ker Optika, Συλλογή 2010, σ. I-12213, σκέψη 76).

- 45 Η Pierre Fabre Dermo-Cosmétique παραπέμπει, επίσης, στην αναγκαιότητα διατήρησης της εικόνας γοήτρου των επίμαχων προϊόντων.
- 46 Ο σκοπός της διατήρησης της εικόνας γοήτρου ενός προϊόντος δεν μπορεί να αποτελέσει νόμιμο λόγο για τον περιορισμό του ανταγωνισμού και δεν μπορεί, συνεπώς, να δικαιολογήσει την εκτίμηση ότι συμβατική ρήτρα επιδιώκουσα τον σκοπό αυτό δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.
- 47 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο σκέλος του υποβληθέντος ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι συμβατική ρήτρα, στο πλαίσιο συστήματος επιλεκτικής διανομής, η οποία επιβάλλει την πραγματοποίηση των πωλήσεων καλλυντικών και προϊόντων ατομικής περιποίησης σε υλικώς υπαρκτό χώρο με την υποχρεωτική παρουσία πτυχιούχου φαρμακοποιού, με αποτέλεσμα την απαγόρευση της χρήσεως του διαδικτύου για τις εν λόγω πωλήσεις, συνιστά περιορισμό εξ αντικειμένου κατά την έννοια της διατάξεως αυτής εάν, κατόπιν αυτοτελούς και συγκεκριμένης εξετάσεως του περιεχομένου και του σκοπού της εν λόγω συμβατικής ρήτρας καθώς και του νομικού και οικονομικού πλαισίου εντός του οποίου αυτή εντάσσεται, προκύπτει ότι, λαμβανομένων υπόψη των ιδιοτήτων των επίμαχων προϊόντων, η εν λόγω ρήτρα δεν δικαιολογείται αντικειμενικώς.

Ως προς τη δυνατότητα απαλλαγής κατά κατηγορία ή ατομικής απαλλαγής

- 48 Σε περίπτωση που αποδεικνύεται ότι ορισμένη συμφωνία ή συμβατική ρήτρα περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξετάσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού.
- 49 Η δυνατότητα μιας επιχειρήσεως να τύχει, ατομικώς, της νόμιμης απαλλαγής που προβλέπει το άρθρο 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ απορρέει ευθέως από τη Συνθήκη. Τούτο δεν αμφισβητείται από καμία από τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο. Τη δυνατότητα αυτή έχει και η προσφεύγουσα στην υπόθεση της κύριας δίκης.
- 50 Αντιθέτως, συναφώς, δεδομένου ότι το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του επαρκή στοιχεία για να εκτιμήσει αν η σύμβαση επιλεκτικής διανομής πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, δεν μπορεί να παράσχει συμπληρωματικά στοιχεία στο αιτούν δικαστήριο.
- 51 Όσον αφορά τη δυνατότητα της συμβάσεως επιλεκτικής διανομής να τύχει της απαλλαγής κατά κατηγορία του κανονισμού 2790/1999, πρέπει να επισημανθεί ότι οι κατηγορίες των κάθετων συμφωνιών που μπορούν να τύχουν της εν λόγω απαλλαγής ορίστηκαν από την Επιτροπή στον εν λόγω κανονισμό, βάσει της εξουσιοδότησεως του Συμβουλίου που περιέχεται στον κανονισμό 19/65/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 1965, περί εφαρμογής του άρθρου [81], παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 59).
- 52 Δυνάμει των άρθρων 2 και 3 του κανονισμού 2790/1999, ένας προμηθευτής, στο πλαίσιο ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής, μπορεί κατ' αρχήν να τύχει απαλλαγής, όταν το μερίδιο αγοράς που διαθέτει δεν υπερβαίνει το 30%. Από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι το μερίδιο αγοράς της Pierre Fabre Dermo-Cosmétique δεν υπερβαίνει το όριο αυτό. Αντιθέτως, ο κανονισμός αυτός, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2 του κανονισμού 19/65, αποκλείει ορισμένους

περιορισμούς που έχουν σοβαρές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό ανεξαρτήτως του μεριδίου που κατέχουν οι οικείες επιχειρήσεις στην αγορά.

- 53 Συγκεκριμένα, από το άρθρο 4, στοιχείο γ', του κανονισμού 2790/1999 προκύπτει ότι η απαλλαγή δεν ισχύει για τις κάθετες συμφωνίες οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες που υπόκεινται στον έλεγχο των μερών, έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό των ενεργητικών ή παθητικών πωλήσεων σε τελικούς χρήστες από τα μέλη ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής που δραστηριοποιούνται στο επίπεδο λιανικής πώλησεως, χωρίς να τίγεται η δυνατότητα απαγορεύσεως των πωλήσεων μέλους του δικτύου από μη εγκεκριμένο σημείο εγκαταστάσεως.
- 54 Συμβατική ρήτρα, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία απαγορεύει de facto το διαδίκτυο ως μέσο εμπορίας έχει, τουλάχιστον, ως αντικείμενο τον περιορισμό των παθητικών πωλήσεων στους τελικούς χρήστες που επιθυμούν να αγοράσουν ένα προϊόν μέσω του διαδικτύου και βρίσκονται εκτός της φυσικής γεωγραφικής ζώνης του οικείου μέλους του συστήματος επιλεκτικής διανομής.
- 55 Κατά την Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, η απαγόρευση της πώλησεως των συμβατικών προϊόντων μέσω του διαδικτύου ισοδυναμεί, εντούτοις, με απαγόρευση λειτουργίας από μη εγκεκριμένο σημείο εγκαταστάσεως. Δεδομένου ότι πληρούνται, συνεπώς, οι προϋποθέσεις της απαλλαγής που προβλέπονται από την τελευταία διάταξη η οποία εκτίθεται στη σκέψη 53, δεν μπορεί να εφαρμοσθεί το εν λόγω άρθρο 4.
- 56 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 4, στοιχείο γ', του κανονισμού 2790/1999, με τον όρο «σημείο εγκαταστάσεως», εννοεί μόνο τα σημεία πώλησεως στα οποία πραγματοποιούνται άμεσες πωλήσεις. Το ζήτημα που τίθεται είναι αν ο όρος αυτός, ερμηνευόμενος διασταλτικώς, μπορεί να συμπεριλάβει τον τόπο από τον οποίο παρέχονται υπηρεσίες πωλήσεως μέσω του διαδικτύου.

- 57 Όσον αφορά το ζήτημα αυτό, επισημαίνεται ότι δεν πρέπει να γίνεται διασταλτική ερμηνεία των διατάξεων που εντάσσουν τις συμφωνίες ή πρακτικές στην απαλλαγή κατά κατηγορία, όταν μια επιχείρηση έχει την ευχέρεια, ούτως ή άλλως, να προβάλει ατομικώς τη δυνατότητα εφαρμογής της νόμιμης απαλλαγής του άρθρου 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ και μπορεί να προστατεύσει κατ' αυτόν τον τρόπο τα δικαιώματά της.
- 58 Κατά συνέπεια, συμβατική ρήτρα, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία απαγορεύει de facto το διαδίκτυο ως μέσο εμπορίας δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ρήτρα που απαγορεύει στα μέλη του οικείου συστήματος επιλεκτικής διανομής να δραστηριοποιούνται από μη εγκεκριμένο σημείο εγκαταστάσεως, κατά την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', του κανονισμού 2790/1999.
- 59 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο και στο τρίτο σκέλος του υποβληθέντος ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4, στοιχείο γ', του κανονισμού 2790/1999 έχει την έννοια ότι η απαλλαγή κατά κατηγορία που προβλέπει το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού δεν ισχύει στην περίπτωση συμβάσεως επιλεκτικής διανομής περιέχουσας ρήτρα η οποία απαγορεύει de facto το διαδίκτυο ως μέσο εμπορίας των συμβατικών προϊόντων. Αντιθέτως, μια τέτοια σύμβαση μπορεί να τύχει, ατομικώς, της νόμιμης απαλλαγής του άρθρου 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις της διατάξεως αυτής.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 60 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι συμβατική ρήτρα, στο πλαίσιο συστήματος επιλεκτικής διανομής, η οποία επιβάλλει την πραγματοποίηση των πωλήσεων καλλυντικών και προϊόντων ατομικής περιποίησης σε υλικώς υπαρκτό χώρο με την υποχρεωτική παρουσία πτυχιούχου φαρμακοποιού, με αποτέλεσμα την απαγόρευση της χρήσεως του διαδικτύου για τις εν λόγω πωλήσεις, συνιστά περιορισμό εξ αντικειμένου κατά την έννοια της διατάξεως αυτής εάν, κατόπιν αυτοτελούς και συγκεκριμένης εξετάσεως του περιεχομένου και του σκοπού της εν λόγω συμβατικής ρήτρας καθώς και του νομικού και οικονομικού πλαισίου εντός του οποίου αυτή εντάσσεται, προκύπτει ότι, λαμβανομένων υπόψη των ιδιοτήτων των επίμαχων προϊόντων, η εν λόγω ρήτρα δεν δικαιολογείται αντικειμενικώς.

Το άρθρο 4, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΚ) 2790/1999 της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1999, για την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 3, της συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών έχει την έννοια ότι η απαλλαγή κατά κατηγορία που προβλέπει το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού δεν ισχύει στην περίπτωση συμβάσεως επιλεκτικής διανομής περιέχουσας ρήτρα η οποία απαγορεύει de facto το διαδίκτυο ως μέσο εμπορίας των συμβατικών προϊόντων. Αντιθέτως, μια τέτοια σύμβαση μπορεί να τύχει, ατομικώς, της νόμιμης απαλλαγής του άρθρου 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις της διατάξεως αυτής.

(υπογραφές)